

SEROCKI MIEJSCOWNIK

KRAJOZNAWCZO – TURYSTYCZNY PRZEWODNIK PO GMINIE

Stanisławowo
Ludwinowo Dębskie
Ludwinowo Zegrzyńskie
Zalesie Borowe Marynino
Święcienica Izbica
SEROCK
Wola Kiepińska
Kania Polska
Gasirowo
Kania Nowa
Nowa Wieś
Stasi Las
Zabłocie
Karolino
Wola Smolana
Jadwisin
Dębicki Guty
Borowa Góra
Bolesławowo
Jachranka
Cupel Szadki
Dosin Dębe
Skubianka
Wierzbiica
Lacha

Odcinek 24 - WOLA SMOLANA

Od smolarzy do dobrych gospodarzy

Nazwa wsi pochodzi z okresu intensywnej eksploatacji lasów, położonych pomiędzy Zegrzem, Serockiem i Nasielskiem. Olbrzymia część drzew była spalwana Narwią i Wisłą do Gdańska, ale część, tę mniej wartościową, przerabiano na miejscu uzyskując węgiel drzewny i smołę. Zajmowali się tym ludzie nazywani smolarzami lub węglarzami. Smoła powstawała w wyniku suchej destylacji drewna, polegającej na prażeniu drewna w wysokiej temperaturze bez dostępu powietrza. Drewno, najczęściej bukowe i dębowe, układano warstwami w dołach, które przykrywano darnią i ziemią. W wyniku prażenia na dnie zbierała się smoła, która była sprzedawana zarówno na rynku lokalnym, jak również była eksportowana. Ślady po takich piecach smolnych zachowały się w Woli do dziś, potwierdzając tym samym zajęcia dawnych mieszkańców osady.

Pierwszy raz nazwa Wola Smolana pojawiła się w serockich źródłach parafialnych w 1739 r. z adnotacją, iż należy ona do parafii zegrzyńskiej. Z połowy XVIII w. pochodzi już szereg przekazów, które pozwalają stwierdzić, iż osada smolarzy znajdowała się w obszarze wsi Wola Zgierska. Istnienie Woli Smolanej jako wsi jest potwierdzone co najmniej od 1556 r., kiedy to bp płocki Andrzej Noskowski nadał dziesięcinę z Woli Zgierskiej swojemu słudze, a ten scedował je na kościół w Zegrzu. Pierwotna nazwa wsi pochodziła od rodziny Zgierskich herbu Dąbrowa, współwłaścicieli dóbr zegrzyńskich. Rodzina ta w XVI-XVIII w. pełniła różne urzędy w ziemi zakroczymskiej, a najwybitniejszym jej przedstawicielem był Jan Mikołaj Zgierski, biskup sufragan wileński od 1696 r., następnie bp smoleński od 1706 i bp żmudzki 1710-1713.

W 1750 Wojciech Feder (Federak) z Woli Smolanej ochrzcił w serockim kościele swoją córkę Małgorzatę, a ojcem chrzestnym był burmistrz Serocka, Szymon Uniewicz. Dwa lata później, tenże Wojciech, ochrzcił w Serocku kolejną córkę, Salomeę, podając, że jest z Woli Zgierskiej. W drugiej połowie XVIII w. w aktach zegrzyńskich często występują jego dwaj synowie: Jakub i Łukasz, którzy rejestrując chrzty swoich dzieci podawali niekonsekwentnie raz Wola Zgierska, innym razem Wola Smolana, a kiedy indziej tylko Wola. Podobnie czynili też przedstawiciele

innych rodzin - Kamińscy, Matusiakowie i Mocosowie. W 1797 r. zapisany jest też dzierżawca lub rzadca wsi generosus Jan Szczygielski z żoną Jadwigą z Wołowskich, a rodzicami chrzestnymi ich syna zostali proboszcz zegrzyński ks. Józef Bielawski i Wiktoria Paszkowiczowa, żona administratora dóbr należących do Kazimierza Krasieńskiego, oboźnego koronnego.

W aktach wizytacji parafii z 1775 r. Wola Smolana występuje jeszcze jako Wola Zgierska, podczas gdy w wizytacji z 1817 r., już ostatecznie, jako Wola Smolana. Należała w połowie do Józefa Wawrzyńca Krasieńskiego, a w połowie do Antoniego Noszarzewskiego, który był również właścicielem połowy Jachranki i Izbicy. W sumie wieś liczyła wówczas tylko 3 domy i 5 mieszkańców. W 1827 r. domów było już 5 a wieś zamieszkiwało 49 mieszkańców. W XIX w. wieś się szybko rozwijała, a na obszarze dawnego lasu powstało wiele nowych gospodarstw, najczęściej półwłókowych. Pojawiają się takie rodziny jak Krzyckowscy, Malinowscy, Musińscy, Jakubowscy, czy Studzińscy.

W 1893 r., gdy poszukiwano miejsca pod nowy kościół parafii zegrzyńskiej, jedną z dwóch lokalizacji była Wola Smolana. Była jednak zbyt odległa dla mieszkańców więk-

szości wsi należących do parafii Zegrze, dlatego zwyciężyła koncepcja z Wolą Kiepińską.

Mieszkańcy wsi byli jednak bardzo aktywni w życiu społeczności parafialnej w okresie II Rzeczypospolitej. W składzie Zarządu Kasy Stelczyka parafii zegrzyńskiej byli Marian Malinowski i Józef Smoliński. Bardzo licznie młodzież uczestniczyła w pracach katolickich stowarzy-

Gołębnik

Krzyż we wsi

Stara chałupa

Stara stodoła u p. Mariana Malinowskiego

szeń, a Roman Malinowski był przez pewien czas prezesem Koła Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży Męskiej. W epoce PRL-u działało tu bardzo dynamicznie Koło Żywego Różańca.

W listopadzie 1940 r. w gajówce ukrywał się proboszcz zegrzyński Ludomir Lissowski, poszukiwany przez gestapo po aresztowaniu grupy konspiracyjnej. W czasie walk na przyczółku serockim w 1944 r. i na początku 1945 r. w gajówce kwaterowali oficerowie 5 Dywizji Pancerniej SS „Viking”. W czasie działań wojennych została gajówka zniszczona, podobnie jak większość domów i budynków gospodarzy we wsi.

W pierwszych latach po II wojnie światowej kilku przedstawicieli wsi znalazło się we władzach gminy. W 1945 r. i w 1947 r. przez pewien czas członkiem zarządu gminy był Wiktor Łyszkowski, w 1946 r. przez prawie pół roku wójtem gminy Zegrze był Marian Malinowski, pełniący potem w 1947 r. krótko funkcję zastępcy wójta. Najdłużej w strukturach władzy funkcjonował Marceli Studziński, prezes Stronnictwa Ludowego w gminie, przewodniczący i zastępca przewodniczącego Gminnej Rady Narodowej, kilkakrotnie kandydat na wójta gminy oraz prezes Gminnej Spółdzielni Samopomoc Chłopska.

Nie wszyscy byli jednak tak skłonni do współpracy z nową władzą. W 1952 r. w szczytowym okresie stalinizmu wśród napiętnowanych gospodarzy z terenu gminy Zegrze z powodu nie wywiązywania się lub zalegania z dostawami zboża i żywca wymieniono troje z Woli Smolanej: Kostewiczową, Sadowskiego i Zwierzyńskiego.

Przykład zamkniętej starej studni

Podwórko i stodoła p. Mariana Malinowskiego

Stary wóz

Otwarta stara studnia

Nowe budownictwo